

שיעורי הלכה ישראל

בעזה"ש"ת

דיני ממונות

שיעור א' | הלכות פועלים

דיני חזרת בעה"ב משכירת פועליו

מה הדין:

1. המזמין בעל מלאכה (Handyman) עבור תיקונים שונים כביתו – וכסוף רוצה לחזור בו??
 2. החוזר בו משכירות הפועל – ועי"ז נגרם לפועל איזה נזק או הפסד??
 3. הממנה סוכן מכירות (Salesman) עבור העסק (Business) שלו – וכסוף נסגר העסק??
- כל אלה ואף יותר מכן בשיעור דלהלן

הלכה בשורשה

◆ גבאי בית המדרש שמינה אחד עבור סידור הספרים.

- א. בכל אלה וכיוצ"ב אין לחזור בו – אף אם עדיין לא התחייב עמו בקנין וגם לא התחיל הפועל את העבודה.
- ג. אם בכל זאת חזר בו מהשכירות לפני שהתחייב עמו בקנין או לפני שהתחיל במלאכה – נקרא 'מחוסר אמנה', ומותר לקרותו 'רשע' כי עבירה היא בידו, ויש לפועל עליו 'תרעומת' (סי' של"ג ס"א).
- ד. אך אין לפועל עליו תביעת ממון, אפילו יש לו טירחא למצוא עבודה אחרת (ש"ך).
- ה. ואם בנקל ימצא הפועל עבודה אחרת – אין לו על בעה"ב אף לא 'תרעומת' (ש"ך שם, ערוה"ש).
- ו. אבל אם התחייב עם הפועל בקנין או התחיל הפועל את העבודה – אסור לחזור בו מן הדין, וכל זה בשיעורים הבאים אי"ה.

- השוכר פועל או בעל מלאכה עבור עבודה כלשהי – אין לו לחזור בו.
- אם בכל זאת חזר בו בעה"ב מהשכירות לפני התחייבות בקנין והתחלת מלאכה – נקרא מחוסר אמנה.
- ואם בנקל ימצא הפועל עבודה אחרת – אין לו על בעה"ב כלום.

הלכה למעשה

חזרת בעה"ב משכירות פועלים לפני שנתחייבו בקנין או התחלת מלאכה:

א. השוכר פועל או בעל מלאכה עבור עבודה כלשהי – אין לו לחזור בו אפילו אם רק סיכם עמו באמירה בלבד, כגון:

- ◆ הזמין בעל מלאכה (Handyman) עבור תיקונים שונים בביתו.
- ◆ סיכם עם סופר סת"ם שייכתוב עבורו ספר תורה.
- ◆ הזמין מכונאי (Mechanic) עבור הפעלת מכונות (Appliances) בביתו.

היכן שיש לפועל הפסד בחזרת בעה"ב:

ז. אם בשעה שסיכמו עניין העבודה היו לפועל עבודות אחרות להשתכר בהן פרנסתו, ואח"כ בעת חזרה אין בידי הפועל למצוא עבודה אחרת – ועקב כך נגרם הפסד לפועל, כגון:

◆ מטפלת (Babysitter) שסיכם בתחילת השנה עם הורי התינוק שתשמור מקום עבור תינוק

לא ללמוד בשעת התפילה וקריאת התורה

הלכה בשורשה

- חזר בו בעה"ב מחמת אונס וסיבה חשובה, אין לו על בעה"ב מאומה.
- אבל אסור לבעה"ב לחזור בו מחמת סיבה מועטת, ויש בו משום 'מחוסר אמנה'.
- אם יש הפסד לפועל בחזרת בעה"ב - הרי שאפילו לא התחיל הפועל לעבוד צריך בעה"ב לשלם לו כ'פועל בטל'.

הלכה למעשה

חזרת בעה"ב מחמת אונס וסיבה כלשהי:

יג. אם חזר בו בעה"ב מחמת אונס וסיבה חשובה, כגון:

- ◆ הזמין בעל מלאכה (Handyman) עבור תיקונים שונים בבית - ובסוף אין בידי בעה"ב להיות במקום העבודה.
- ◆ או שנשתנה המצב ואינו צריך יותר לאותה עבודה.
- ◆ או שנפסד הכסף שהכין לאותה עבודה.
- ◆ מינה סוכן מכירות (Salesman) עבור העסק (Business) שלו - ובסוף נאלץ לסגור העסק ההוא מחמת קשיים שונים.
- ◆ מינה פועל לטכנאי (Technician) של בית חרושת (Factory) - ואח"כ נודע לו שאין לפועל רישיון (License) מתאים.
- ◆ סיכם עם סופר סת"ם לכתוב לו ספר תורה - ואח"כ שמע שהסופר הוא מתעצל הרבה בעבודתו (סמ"ע סק"א, ערוה"ש).

- הרי שככל שלא נתחייבו בקנין או התחלת מלאכה - אין בעה"ב נקרא 'מחוסר אמנה', שהרי יש לו אונס וסיבה חשובה ואין לפועל עליו אפילו 'תערומת', וכ"ש שאין לו עליו תביעת ממון.

יד. אבל אם התחייב עם הפועל בקנין או התחיל הפועל את העבודה - הדין שונה, וכל זה בשיעורים הבאים אי"ה.

לחזור בו מחמת סיבה מועטת:

טו. אבל אסור לבעה"ב לחזור בו מחמת סיבה מועטת, כגון ששמע שיש פועל יותר זול או יותר טוב מפועל הראשון וכדומה, ויש בו משום 'מחוסר אמנה' כנ"ל (סי' רמ"ח, ש"ך שם).

שלהם למשך שנה - ואח"כ חזרו בהם ההורים, וכעת אין ה-Babysitter מוצאת תינוק אחר שייקח את מקומו.

◆ סיכם בעה"ב עם חברו שימנה אותו למנהל חנות (Manager) שלו, ועקב כך ביטל חברו הצעה לניהול Managing חנות אחרת - ואח"כ חזר בו בעה"ב הראשון, וכעת גם נתבטלה ההצעה האחרת.

- הרי שאפילו לא התחיל הפועל לעבוד צריך בעה"ב לשלם לו כדין 'פועל בטל' - שזה חצי מהסכום שהיה משתכר מעבודות ההן (רמ"א של"ג ס"א, ט"ז שם), אע"ג שאין בעה"ב אלא כ'גורם נזקין'.

ח. ועי' ס' עמק המשפט, שלפעמים משלם יותר מ'פועל בטל', כגון:

- ◆ אם יפסיד עבודה לזמן ארוך.
- ◆ או שברור שהפועל לא היה מתבטל מהעבודה אלא היה עובד לפרנסת ביתו - וכעת מפסיד כל זה, וכן בשאר אופנים.

היכן שאין לפועל הפסד גמור:

ט. אבל אם יש ביד הפועל למצוא עבודה אחרת, אך לא ישתכר שם כפי מה שקבע עם בעה"ב הראשון, כגון:

- ◆ ביטל שירות הסעות (Car Service) שהזמין עבור נסיעה לעיר מסוימת או לקאנטרי - וכעת אין לנהג (Driver) ההוא אלא נסיעות קצרות וזולות.
- ◆ ביטל הסכם עם קבלן בנייה (Contractor) שמינה עבור שיפוץ הבית (Renovations) - וכעת אין לקבלן ההוא אלא עבודות קטנות ומזדמנות.

- צריך בעה"ב לשלם כשיעור 'פועל בטל' רק על ההפרש שלא ישתכר שם כעת (שו"ע שם, ערוה"ש שם).

י. ואם יש ביד הפועל להשתכר כפי שהיה יכול בעת ההיא, אבל יצטרך לעבוד באופן קשה יותר - נחלקו הפוסקים בזה.

יא. היכן שלא נשארה לבעה"ב מלאכה מסוימת, אבל מוכן לשכור אותו כפועל לשעות וכדו' - רשאי בעה"ב לתת לו אף ממלאכות אחרות.

יב. אך כל היכן שגם מקודם לא הייתה לפועל עבודה אחרת להשתכר בה - אין על בעה"ב לשלם כלום על מה שלא עבד.

לזכות
שמעון בן דינה
חנה בת רחל, לזש"ק

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב שמעון בן גיטל בריינא,
להצלחתו בכל העניינים

הורמה תרומה נכבדה
לע"נ
ר' מרדכי ב"ר נפתלי ז"ל

גליון זה נודב לזכות
ולהצלחת
הרב חיים צבי בן חנה